

ԲԱՂՈՒԱՆՔՆԵՐ ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱՅԻՄԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ

Ապաստաբաճ հւ կամուրջ Անիում.— Խորհրդի և Խմբագրական Մասնաժողովի 1907 թ. Ապրիլի 5-ին կայացած խառը ժողովը ինկատ առնելով այն մեծ նշանակութիւնը, որ ունի Անին հնագիտական—ազգագրական տեսակէտից, որոշեց ամէն ջանք դորձ դնել նրա պահպանութեան և ուսումնասիրութեան համար, միանգամայն աշխատելով որոշ յարմարութիւններ ստեղծել Անին այցելողներին և ուսումնասիրողներին համար: Երկար խորհրդակցութիւնից յետոյ ժողովը որոշեց խնդրել իւր Սղէրսանդրապօլի և Ղարսի ճիւղերին, որ իրենց անմիջական հսկողութեան տակ վերցնեն Անին և նրա պահպանութեան խնդիրը իրենց գործունէութեան առաջնակարգ առարկան դարձնեն: Միևնոյն ժամանակ ժողովը որոշեց իւր և այլ միջոցներով կառուցանել Ախուրեանի վրայ մի կամուրջ, որպէսզի հնարաւոր լինի երկաթուղու համանուն կայանից գնալ Անի, և երկրորդ՝ Անիում մի ապաստանարան կառուցանել, այցելուններին գիշերելու համար փոքրիշատէ յարմարութիւն տալու համար: Մինչ այս՝ Ախուրեանի վրայ մի նաւակ յարմարեցնել և Անիում մի քանի վրաններ խփել՝ այս ամառս օգտուելու համար, և կազմել մի խմբարշտ:

Մի այլ, մայիսի 10-ի ժողովում, նոյն խառն ժողովը կրկին դրադուելով Անիի խնդրով, որոշեց խնդրել Ե. Լալայեանին գնալ Անի և պրօֆ. Մարրի հետ որոշել թէ կամուրջի և թէ ապաստանարանի տեղը, միանգամայն հաշուելով թէ մօտաւորապէս որքան ծախս կը գնայ:

Ե. Լալայեան կատարեց ժողովի խնդիրը, մայիսի 17-ին գնաց Անի և վերադարձին զեկուցեց ժողովին, որ պրօֆ. Մարրի և ճարտարապետ Թորոմանեանի հետ երկար խորհրդակցելուց յետո՝ շատ յարմար գտան ճարտարապետ Թորոմանեանի առաջարկը՝ կամուրջ շինել ոչ թէ Անիում, այլ Ղոշավանքում, հին կամուրջի տեղը, որովհետև եթէ Անիում շինուի կամուրջը՝ Ախուրեանի վրայ ուրիշ կամուրջ չլինելու պատճառով, նրա աջ ափի գիւղացիները երկաթուղու կայարան գնալու համար կը գան այդ կամուրջով անցնելու՝ և այսպիսով Անին, որ մինչև այժմ պահպան-

ուել է մեկուսացած լինելու պատճառով, ոտնատակ կը լինի և կաւերուի, մինչդեռ եթէ Ղոշավանքում լինի կամուրջը, նախ Անին այդ վտանգից կազատուի, երկրորդ՝ անհամեմատ աւելի արժան կը նստի, երրորդ՝ նոյն գիւղի բնակիչները կը նպաստեն շինութեան և պահպանութեան և չորրորդ՝ քանի որ Ղոշավանքը իւր պատմական անցեալով չափազանց կապուած է Անիի հետ, այստեղ է գտնուում հռչակաւոր կաթողիկոսարանը, Աշոտ Թագաւորի գերեզմանը և այլ հնութիւններ, անկարելի է, որ Անի այցելողը չայցելէ և Ղոշավանք, որ նրանից մի միայն չորս վերստ հեռու է գտնուում, հետեւապէս և ոչ մի տարբերութիւն չի լինի, որ փոխանակ նախ Անի և ապա Ղոշավանք այցելելու, իսկ Ղոշավանք և ապա Անի այցելին: Հէնց այս վերջին պատճառարանութեամբ էլ՝ աւելի լաւ կը լինի փոխանակ Անիում ապաստարանի և Թանգարանի համար նոր շէնք կառուցանելու՝ վերանորոգել Ղոշավանքի կաթողիկոսարանի ընդարձակ դահլիճները և յարմարացնել այդ նպատակներին, այսպիսով՝ նաև այս սքանչելի շէնքը կազատուի վերջնականապէս քանդուելուց: Միևնոյն ժամանակ Թանգարանը այստեղ լինելով՝ կը պահպանուի նոյն հայ գիւղի բնակիչներից, մինչդեռ անմարդաբնակ Անիում, մահաւանդ ձեռքով, նա շարունակ ենթակայ է մօտակայ քիւրդ գիւղի բնակիչների կողոպտման վտանգին: Մի հանրակոտորէից կէս ժամում անցնելով Ղոշավանքից Անի՝ կարող է այցելուններին հեշտութեամբ տեղափոխել մի տեղից միւսը: Այս կամուրջի և կաթողիկոսարանի վերանորոգման համար կը հարկաւորուի մօտաւորապէս 5—6000 ռ:

Ժողովը լսելով Ե. Լալայեանի ղեկուցումը՝ ինքը ևս տուեց իւր հաւանութիւնը և որոշեց դիմել «Արամազդ» նաւթարդիւնաբերական ընկերութեան, խնդրելով նպաստել: Սակայն դեռ մինչև այժմ պատասխան չէ ստացել: Նոյեմբերի 10-ի ժողովումն էլ որոշեց յատկապէս այդ նպատակի համար առաջիկայ փետրուարի 17-ին մի երեկոյթ կազմակերպել, ուր ի միջի այլոց, նաև ցուցադրել Անիի ընդհանուր տեսարանը՝ մեծ իւղաներկ պատկերով:

Պորհուրդը որոշեց խորին շնորհակալութիւն յայտնել իւր նախագահ պ. Ա. Մելիք—Ազարեանին, որ հաճեց 1906 թ. յունիսի 13-ին, անցեալ տարիների նման, 200 բուրլի նուիրել յօգուտընկերութեան և «Արամազդ» նաւթարդիւնաբերական ընկերութեան, որ Պորհուրդի անդամ պ. Մնացական Պաշտունցի միջոցով 1907 թ. Մայիսի 18-ին 150 ռ. նուիրեց և բացի սրանից՝ ընկերութեան մշտական անդամ գրուեց՝ վճարելով 50 բուրլի:

Պ. Ա. Եղեկեան վերահաստատուելով Թիֆլիսում, կրկին ստանձնեց Խմբագրական Մասնաժողովի փոխ-նախագահի պաշտոնը:

Ընկերութեան 83 մշտական անդամների վրայ աւելացան հետեւեալ չորսը ևս, որոնցից իւրաքանչիւրը վճարեց 50 ռուբլի.

պ. Մկրտիչ Քալանթարեան.

պ. Գրիգոր Բայենդուրեան.

պ. Մարտիրոս Վարդանեան.

«Արամազդ» ընկերութիւն:

Նոյեմբերի 10-ի Խորհրդի և Խմբագրական Մասնաժողովի խառն ժողովում Խորհրդի նախագահ պ. Ա. Մելիք-Ազարեան խոստացաւ ընկերութեան տրամադրութեան տակ դնել իւր բնակարանի սենեակներից մինը թէ՛ ընկերութեան հրատարակութիւնները և գոյքը պահելու և թէ՛ ձեռք բերուած ազգագրական և հնագիտական իրերը ցուցադրելու ժողովը խորին շնորհակալութիւն յայտնեց իւր նախագահին:

Լսելով ընկերութեան Աղեքսանդրապոլի ճիւղի վարչութեան ղեկուցումը, որ պ. պ. Բագրատ Սալաթեան և բժշկատեղեւ Աւետիք Բարայեան տեղական վարչութեան խնդրով դասախօսութիւններ են կարգացել Աղեքսանդրապոլում ընկերութեան անդամների և հասարակութեան համար՝ որոշեց այդ առթիւ իւր գործնականութիւնը յայտնել իւր ճիւղի վարչութեան, և շնորհակալութիւն վերոյիշեալ դասախօսներին:

Խմբագրական Մասնաժողովը որոշեց.

Ե. Լալայեանի «Նոր-Բայազէտի գաւառ» աշխատութեան այն մասի շարունակութիւնը, որ վերաբերում է այդ գաւառում նրա կատարած պեղումներին՝ տպագրել միայն այն ժամանակ, երբ նրա ղեկուցումը կըրպուի Մոսկուայի Հնագիտական ընկերութեան «Материалы для археологии Кавказа» հրատարակութեան մէջ, որպէսզի յետոյ կարելի լինի թերևս ձրիաբար օգտուել դրա միջանի հարիւր նկարների քլիշաներից. իսկ գաւառի տեղագրութիւնը հրատարակել այն ժամանակ, երբ ընկերութեան միջոցները թոյլ կըրտն պատրաստել տալ գաւառի հինգ վերստանոց գունաւոր քարտէզը:

Ընկերութիւնս փետրուարի 18-ին Արտիստիքական ընկերութեան դաշլիճներում կազմակերպեց մի չքեղ պարերեկոյթ՝ Բարեկենդանը Վնեստիկում Ընդարձակ դաշլիճի ամբողջ պատը ծածկուած էր նկարիչ պ. Ֆէդվէճեանի մի գեղեցիկ իւղաներկ պատկերով, որ ներկայացնում էր Վնեստիկի ս. Մարկոսի հրապարակը: Պարերեկոյթի ծրագիրն էր. 1) Պօլօնէզ, 2) Նէապօլիտանական բնորոշ եղանակներ, որ կատարեց Նէապօլիտանական նուագախումբը. 3) Պարեր. 4) Սիբերգ. 5) Տօմբալա. 6) Պարեր՝ Մաչետ և այլն. 7) Հարսանեաց հանգէսը Վնեստիկում. 8) Corridondo a) Ծաղկամարտ, b) Օձամարտ. 9) Կոոմպօլիտանա՝ միջազգային բալէտ, որ կատարեց բալէտային խումբը պ. Ստեփանովի ղեկավարութեամբ. 10) Պարեր՝ Կօտիլլօն, 11) Մոմհանդէս կամ Carso mocula. Տեղի ունեցաւ նաև պարգևաբաշխութիւն զգեստների համար, Ընկերութեան խորհրդանիշ (emblem) ականակուռ սվաստիկաներ տրուեցան օր. Թումասին (ներկայացնում էր Ոգի Հայաստանի), օր. Աթաբէկհանին (ամբողջ հանդերձը ներկայացնում էր Լօտօի թերթերը) և օր. Կաջարին (պարսկական տիպական հանդերձ): Սեղանատանը պատրաստուած էին յատուկ իտալական կերակուրներ և քաղցրաւէնիք:

Լրագիրների վկայութեամբ այս պարերեկոյթը Թիֆլիսի այս տարուայ ըստ ցրեկոյթներից շքեղն ու հետաքրքրականն էր:

Նոյեմբերի 1-ին խորհուրդը Վնեստիկում Մկրտիչ Ա. ամենայն հայոց կաթողիկոսի մահուան առիթով ժողովի գումարուելով որոշեց իւր անդամ Ե. Լալայեանին պատգամաւոր ուղարկել Էջմիածին թաղման սգահանդիսին ներկայ լինելու և թաղման ծաղիկներից պսակ դնելու: Պսակը ներկայացնում էր ընկերութեանս խորհրդանիշ սվաստիկան՝ որի կենտրոնի ծաղկափնջի միջով անցնում էր մի մեծ տրամաւենու տերևից զրիչ:

